Tilburg, 12 mei 2021

Aan: Gemeenteraad en B&W van gemeenten in Noordoost-Brabant
Kopie verstuurd aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten

Kenmerk: EN 03.10-1919-sl
Betreft: reactie op RES 1.0 Noordoost-Brabant

Geachte Gemeenteraad en geacht College,

De conceptversie Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 van Noordoost-Brabant is gereed en als Gemeenteraad en College wordt u gevraagd om al dan niet in te stemmen met de RES 1.0.

De opwarming van de aarde is een urgent probleem en de CO_2 uitstoot moet de komende jaren fors omlaag. De energietransitie van fossiele naar hernieuwbare elektriciteit en warmte moet dan ook voortvarend worden opgepakt, tegelijk met forse energiebesparing. Door het Klimaatakkoord en de RES staan deze onderwerpen letterlijk en figuurlijk bij uw gemeente op de agenda.

Als natuur- en milieuorganisaties zijn wij voorstander van een versnelde energietransitie. Om van een echt *groene en duurzame energietransitie* te kunnen spreken, moeten natuur-, landschaps- en milieubelangen volwaardig worden meegenomen. Als natuur- en milieu-organisaties zijn we via de BMF vertegenwoordigd in de bestuurlijke klankbordgroep van de RES NOB en hebben we in voorbereiding aan de Concept RES deelgenomen aan werkateliers en werkgroepen.

Met deze brief geven Brabants Landschap, Vereniging Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie u graag de volgende punten mee voor de beoordeling van de RES 1.0 en de uitvoeringsperiode erna.

Doelen van de RES zijn in Noordoost Brabant niet bereikt….

Om maar direct met de deur in huis te vallen: de RES Noordoost-Brabant is als proces feitelijk mislukt. Daarbij heeft het niet ontbroken aan kennis, expertise, inzet en toewijding van ambtelijke werkgroepen, maatschappelijke stakeholders en andere inhoudelijk betrokkenen. De RES is in onze ogen mislukt doordat het niet is gelukt om regionaal bindende afspraken te maken over de zoekgebieden/locaties voor opwekking van wind- en zonne-energie. Dat laatste is cruciaal voor de natuur en het landschap in de regio Noordoost-Brabant.

In het Klimaatakkoord staat het duidelijk omschreven (pagina 24): ‘De Regionale Energie-strategieën (RES) omvatten regionale afspraken over elektriciteit, (groen) gas en warmte’. Echter, de RES Noordoost-Brabant zet in op ‘lokale autonomie’ in plaats van ‘regionale afspraken’. De enige afspraak waar u met deze RES 1.0 mee instemt is een aandeel in de totale opwekking van hernieuwbare energie in 2030, die weer is afgeleid van individuele gemeentelijke ambities. Kortom, de wrange constatering is dat het niet uitmaakt of u voor of tegen deze RES 1.0 stemt. Hoogstens stemt u in met goede bedoelingen en intenties.

…maar als gemeenteraad kunt u nu wél het verschil maken

De RES Noordoost-Brabant bevat in de bijlagen enkele zeer bruikbare handreikingen. In de RES 1.0 hebben deze handreikingen een vrijblijvend karakter. Echter, als u als gemeenteraad

besluit om deze handreikingen daadwerkelijk te gebruiken, dan kunt u alsnog de noodzakelijke stappen zetten naar de oplossing van een urgent klimaatprobleem, waarbij transparantie en duidelijkheid in beleid de juiste voorwaarden scheppen voor maatschappelijke participatie en acceptatie. Hiermee kunnen de doelen van de Regionale Energie Strategie, zoals verwoord in het Klimaatakkoord, alsnog bereikt worden.

Naar onze overtuiging kunt u als gemeenteraad de volgende 10 stappen zetten die de energie-transitie vooruit helpen, met een transparant en maatschappelijk gedragen beleid. We lichten de stappen hieronder nader toe.

1. Neem de handreikingen 'Overwegingskader' en 'Participatie 50% lokaal eigendom' op in lokaal beleid

Ondanks het gebrek aan regionale afspraken in deze RES 1.0 zijn de inhoudelijk doordachte 'Handreiking Overwegingskader' (bijlage 4 RES 1.0) en 'Handreiking Participatie 50% lokaal eigendom' (bijlage 5) zeer geschikt om als *beleidsdocument* door uw raad vast te stellen. Hiermee biedt u zowel de eigen inwoners als initiatiefnemers/ontwikkelaars vooraf inzicht en duidelijkheid over de criteria van locatiekeuzes voor grootschalige energieopwekking.

U kunt dit doen door hiertoe een amendement of motie in te dienen waarbij u beide handreikingen als beleidsdocumenten voor uw eigen gemeente vaststelt, dan wel door de handreikingen integraal op te nemen in uw eigen (actualisatie van) beleid over grootschalige energieopwekking. Door dit te doen, borgt u in ieder geval:

a) Toepassing van de zonne- en windladder
b) Criteria voor landschappelijke inrichting en gebiedsontwikkeling
c) Beoordeling van maatschappelijke kosten en baten
d) Mogelijkheden voor koppelkansen met andere opgaven
e) Beoordeling van maatschappelijke acceptatie
f) Vormgeving van 50% lokaal eigendom
g) Aandacht voor energie-armoede

2. Borg de landschappelijke kwaliteit met de Handreiking Afwegingskader landschap

Veel inwoners maken zich zorgen om de gevolgen van grootschalige energieopwekking in het Brabantse landschap. Tijdens de totstandkoming van de RES 1.0 is een zeer gedegen 'Handreiking Afwegingskader landschap' geschreven. Deze is bijgevoegd als Bijlage 4a bij de RES 1.0. We pleiten ervoor om deze handreiking (nu nog vrijblijvend als handreiking opgenomen) op te nemen als *beleidsdocument* en dit als zodanig door uw raad vast te stellen.

U kunt dit doen door hiertoe een amendement of motie in te dienen waarbij u deze handreiking als beleidsdocument voor uw eigen gemeente vaststelt, dan wel door de handreiking integraal op te nemen in uw eigen (actualisatie van) beleid over grootschalige energieopwekking. Door dit te doen borgt u in ieder geval:

a) Leidende principes voor zon- en windprojecten
b) Verbinding met andere gebiedsopgaven
c) Ontwerpprincipes voor landschappelijke inpassing
d) Gedegen uitgangspunten voor ruimtelijke kwaliteit

3. Vraag om een openbare en transparante toetsing van het Overwegingskader bij lokale zoekgebieden

Náást bovenstaande punten 1 en 2 roepen wij u ook op om het voor zoeklocaties ingevulde Overwegingskader *openbaar te delen* met en door uw gemeenteraad, zodat aan inwoners transparant wordt verantwoord hoe de belangen voor een locatie van grootschalige hernieuwbare opwekking zijn afgewogen. Tevens vragen wij u om het College van B&W op te dragen om altijd een advies te vragen aan de RES Stuurgroep én aan de bestuurlijke klankbordgroep (dat laatste is nu een optie), en om de adviezen van deze twee overlegorganen ook *openbaar te delen* met uw raad bij besluitvorming. Ook deze openbare en transparante toetsing kunt u opnemen in een amendement of motie bij de RES 1.0, dan wel integraal opnemen in uw eigen gemeentelijke beleid over grootschalige energieopwekking.

Met een openbare en transparante toetsing van het Overwegingskader kunt u het goede gesprek met inwoners en maatschappelijk betrokken organisaties voeren over locaties van grootschalige energieopwekking, zorgt u voor lokale democratie en participatie en draagt u bij aan meer maatschappelijk draagvlak voor de energietransitie.

4. Hogere ambitie op besparen

De ambitie in de RES 1.0 op energiebesparing van 11% in 2030 ten opzichte van 2019 is gelijk aan de *autonome* ontwikkeling die wordt voorspeld in de Klimaat en Energieverkenning 2020. Dat is de besparing bij het huidige ingezette beleid, dus *zonder nieuw beleid* door de RES-en. In essentie betekent dit dat deze RES 1.0 geen extra inspanning levert om energie te besparen, terwijl de maatschappelijke consensus om energie te besparen zeer hoog is. Deze RES blijft ver achter bij de andere Brabantse RES-en, zoals die van Hart van Brabant (met 20% energiebesparing in 2030). Volgens Urgenda is in 2030 zelfs een besparing mogelijk van 40-50%. We roepen u om ambitieus te zijn.

5. Start vandaag nog met het verduurzamen van woningen

De warmteparagraaf van de RES 1.0 gaat met name over regionale beschikbare warmtebronnen (die er niet zijn). Voor uw gemeentelijke 'Transitievisie Warmte' die eind dit jaar gereed moet zijn, vragen wij om vooral aandacht te hebben voor participatie en het verduurzamen van woningen. Met isoleren kunt u vandaag al beginnen. Wacht daar niet mee tot de eerste proefwijk die van het aardgas af moet.

6. Zet sterk in op zon-op-dak

De RES 1.0 zet met 0,4 TWh voor zon-op-grote-daken in op 25% van de totale elektriciteitsopgave van 1,6 TWh. Andere Brabantse RES-en streven naar minimaal 35% van de totale opgave. Ook hierin is deze RES 1.0 weinig ambitieus te noemen. Dus pleit voor een daadkrachtige aanpak van zon-op-dak en zon-op-gevels, zodat de druk op het buitengebied beperkt blijft.

7. Bescherm het Natuurnetwerk Brabant en ongerepte natuurpanorama's

De biodiversiteit staat in Brabant onder druk, terwijl we soortenrijkdom hard nodig hebben voor onze gezondheid, welzijn, voedselproductie en natuurbeleving. Het Natuurnetwerk Brabant (NNB) beschermt kwetsbare natuur, heeft een hoge landschappelijke waarde en biedt ruimte voor ontspanning en recreatie. Windturbines vormen een bedreiging voor vogels en vleermuizen die juist in én rondom het NNB hun leefgebied vinden. In de RES 1.0 zien we meerdere zoekgebieden die dichtbij of rondom omsloten zijn door het NNB (onder andere Wijbosch Broek, Rooise Heide, Bossche Broek).

Spoorlaan 434 | 5038 CH Tilburg
013-535 6225 | bmf@brabantsemilieufederatie.nl | www.brabantsemilieufederatie.nl
Kamer van Koophandel: 41095498 | Triodosbank: NL22 TRIO 0212 4972 51

CBF ERKEND GOED DOEL

Ter bescherming van de aanwezige waarden zien we geen ruimte voor zon- en windprojecten binnen het NNB en pleiten we voor een minimale afstand van 500 meter tussen windturbines en de grenzen van het NNB. Voor weidevogelgebieden vragen we een minimale afstand van 1.200 meter tot windturbines, zoals in de Lithse polder. Dit gebied is daarnaast zeer belangrijk vanwege eendenkooien en wintergasten.

Windturbines hebben een onmiskenbare impact op het landschap en als natuur- en milieu-organisaties realiseren we ons dat een energielandschap er anders uitziet. Echter, op een aantal plaatsen is de landschapsbeleving zo waardevol, dat deze behouden moet blijven. Voor Noordoost-Brabant zijn dat: de Maashorst, de Maasheggen, het Maasdal, Het Groene Woud en de Loonse en Drunense Duinen. De veelal ongestoorde horizon is een belangrijke kwaliteit van deze grotere natuurgebieden en hoge windturbines dienen op grote afstand te blijven (wij denken aan vijf kilometer).

8. Neem als gemeente de regie en voorkom een confetti van zon- en windparken

Op basis van de in de RES 1.0 bepaalde zoekgebieden gaat u op lokaal niveau bezig met nadere invulling hiervan. We pleiten ervoor dat u binnen uw gemeente hierin de regie neemt vanuit een *gedegen gebiedsvisie* en de Handreiking Afwegingskader landschap, en dat u de invulling niet laat bepalen door de toevallige afspraken tussen projectontwikkelaars en grondeigenaren. De regie overlaten aan de markt leidt tot een confetti van zon- en windparken die het mooie Brabantse landschap voor vele jaren kunnen aantasten. Wanneer u als College en Gemeenteraad de plaatsen aanwijst waar zon en wind lokaal gewenst zijn én waar niet, met in achtneming van landschaps- en natuurwaarden, blijft u *in control* en kunt u invulling geven aan een democratisch en participatief besluitvormingsproces, en kunt u borgen dat projecten natuurpositief worden uitgevoerd.

9. Betrek kennis van lokale natuur- en milieuorganisaties

In lijn met punt 8 roepen wij u op om vooral gebruik te maken van de kennis en kunde van lokale natuur- en milieuorganisaties. Zij kennen de landschappelijke en ecologische waarden van een gebied als geen ander. Dat stelt u in staat om de juiste keuzes te maken voor geschikte locaties voor zon- en windprojecten in uw gemeente, dan wel om de juiste rand-voorwaarden te stellen. Natuurlijk zijn wij als natuur- en milieuorganisaties graag bereid om met u in gesprek te gaan.

10. Ga voor natuurpositieve, landschapsinclusieve en multifunctionele energieprojecten

We zijn van mening dat de energietransitie en natuurontwikkeling/biodiversiteit elkaar kunnen versterken, mits de goede locaties worden gekozen en de inrichting van het gebied op de juiste manier plaatsvindt. We adviseren om altijd een gedegen landschapsontwerp uit te voeren in unieke cultuurhistorische landschappen. De ecologische invulling gaat verder dan het inzaaien van kruidenrijk grasmengsel voor bijen en vlinders, en het laten grazen van schapen tussen zonnepanelen. Door een uitgekiend ontwerp dat afgestemd is op de natuur-, cultuurhistorische-, landschappelijke- en recreatieve waarden kan een energiepark een gebied verrijken en versterken. Graag delen we met u onze inzichten en goede voorbeelden over wat mogelijk is, zoals bij Energietuinen (www.energietuinen.nl).

We hopen dat we met deze brief een constructieve bijdrage leveren aan uw beoordeling van de RES 1.0 van Noordoost-Brabant en u suggesties hebben gegeven voor verdere uitwerking naar gemeentelijk beleid en uitvoering.

Spoorlaan 434 | 5038 CH Tilburg
013-535 6225 | bmf@brabantsemilieufederatie.nl | www.brabantsemilieufederatie.nl
Kamer van Koophandel: 41095498 | Triodosbank: NL22 TRIO 0212 4972 51

We hebben ook een publieksvriendelijke online infographic gemaakt met een rapportcijfer voor de concept RES 1.0 van de regio Noordoost Brabant [1].

Voor inhoudelijke vragen kunt u contact opnemen met Sandor Löwik, beleidsadviseur Energie van de Brabantse Milieufederatie: sandor.lowik@brabantsemilieufederatie.nl of op telefoonnummer 06-15350211.

Met vriendelijke groeten,

mede namens Brabants Landschap en Natuurmonumenten

Femke Dingemans,
directeur Brabantse Milieufederatie

[1] Link naar infographic: https://www.brabantsemilieufederatie.nl/nieuws/infographic-res-noordoost-brabant-haalt-doelen-niet/